

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI
FACULTAT DE CIÈNCIES JURÍDIQUES

Ensenyament de Dret (Pla 1992)

CURS 2003-2004

Dret Internacional Públic

(15011008)

Segon curs
Anual quadrimestre

Assignatura Troncal
9 Crèdits (6 teòrics i 3 pràctics)

Professors:

- ✓ Dr. Antoni Pigrau Solé
- ✓ Dr. Santiago Castellà Surribas
- ✓ Dr. Alfonso González Bondía
- ✓ Sra. Susana Borràs Pentinat

ENSENYAMENT DE DRET
Àrea de Dret Internacional Públic i
Relacions Internacionals

Segon Curs

Curs 2003-2004; **Error! Marcador no definido.**

CRÈDITS TEÓRICS: 6

CRÈDITS PRÀCTICS: 3

ASSIGNATURA TRONCAL

Anual – Pla 1992

Dret Internacional Públic

Professors de l'àrea de Dret Internacional Públic i Relacions Internacionals

Dr. Antoni PIGRAU SOLE

Dr. Santiago CASTELLÀ SURRIBAS (Grups de Teoria Matí i Tarda)

Sra. Susana BORRÀS PENTINAT (Grups de Pràctiques Matí i Tarda)

Sr. Alfonso GONZÀLEZ BONDIA

PRESENTACIÓ

L'amplitud creixent del Dret Internacional Públic, així com la complexitat dels diferents sectors de la societat internacional per ell regulats, imposen una diversificació de la docència, distingint entre les bases i els fonaments jurídics del sistema jurídic internacional, i l'estudi de determinades matèries que, dins de la nostra àrea de coneixement, es perfilen cada cop més com diferents especialitats del Dret Internacional Públic o, àdhuc, com disciplines independents. Per això, el programa de Dret Internacional Públic que es presenta té el caràcter d'un programa marc dins del qual l'estudiant podrà situar les diferents assignatures optatives que s'ofereixen, a més de la d'Institucions de Dret Comunitari Europeu, considerada troncal en els nous plans d'estudi.

PROGRAMA DE DRET INTERNACIONAL PÚBLIC

L- EL SISTEMA JURÍDIC INTERNACIONAL

1.- Noció i formació històrica del Dret Internacional Públic.

Lliçó 1.- **La Societat internacional i el Dret Internacional Públic.** La Societat internacional i les relacions internacionals. Posició de l'Estat en la Societat i en les relacions internacionals. Concepte de Dret Internacional Públic.

Lliçó 2.- **Evolució històrica de la Societat Internacional i formació del Dret Internacional Públic.** La pau de Westfàlia i la formació del sistema d'Estats moderns. La revolució francesa i el Congrés de Viena. La Primera Guerra Mundial i la creació de la Societat de Nacions. La Segona Guerra Mundial i la Conferència de San Francisco.

Lliçó 3.- **La Societat internacional contemporània i el Dret Internacional actual.** Característiques específiques de la Societat internacional contemporània. El procés de formació de les Organitzacions internacionals: universalisme i regionalisme. L'Organització de les Nacions Unides: La Carta de les Nacions Unides; els membres; els òrgans principals; els òrgans subsidiaris; i els organismes especialitzats.

Lliçó 4.- **Funcions i Principis del Dret Internacional contemporani.** Les funcions actuals del Dret Internacional. Els propòsits i principis de la Carta de les Nacions Unides. La Declaració sobre els principis de Dret Internacional referents a les relacions d'amistat i la cooperació entre els Estats de conformitat amb la Carta de les Nacions Unides.

2.- La formació de normes jurídiques internacionals i l'estructura del sistema jurídic internacional.

Lliçó 5.- **El procés de formació de normes jurídiques internacionals.** Rellevància del consentiment de l'Estat. El procés de creació de normes jurídiques internacionals. Els procediments de creació de les normes jurídiques internacionals. L'article 38 de l'Estatut del Tribunal Internacional de Justícia. La codificació i el desenvolupament progressiu del Dret Internacional.

Lliçó 6.- **Els tractats internacionals.** Concepte i classes. La Convenció de Viena sobre el Dret dels Tractats de 23 de maig de 1969. Els tractats conclusos entre Estats i Organitzacions internacionals: la Convenció de Viena de 21 de març de 1986.

Lliçó 7.- **La conclusió de tractats.** Fases de l'elaboració dels tractats. La capacitat per concloure tractats. La manifestació del consentiment. Les reserves. Dipòsit i registre de tractats. La conclusió de tractats en Dret espanyol.

Lliçó 8.- **La interpretació de tractats.** Criteris generals d'interpretació. La interpretació segons la Convenció de Viena sobre el Dret dels tractats. La interpretació dels tractats constitutius d'Organitzacions internacionals.

Lliçó 9.- **Aplicació i efectes dels tractats.** Aplicació en el temps; entrada en vigor. Aplicació territorial del tractat. Efectes en relació als Estats part. Efectes amb relació altres tractats. Consideració especial dels efectes respecte a tercers Estats. Esmena i modificació dels tractats.

Lliçó 10.- **Nul·litat, terminació i suspensió de l'aplicació dels tractats.** Nul·litat dels tractats: causes. Terminació dels tractats i suspensió de la seva aplicació. Procediment d'anul·lació, denúncia, terminació o suspensió d'un Tractat segons la Convenció de Viena.

Lliçó 11.- **El costum internacional.** Concepte: Pràctica i *opinio iuris*. Classes de costums i efectes jurídics. Funció del costum en el sistema jurídic internacional. Interacció entre el costum i el tractat.

Lliçó 12.- **Els principis generals del dret i els mitjans auxiliars per a la determinació de les normes de Dret Internacional.** Els principis generals del dret: diferents accepcions i funcions que compleixen. Els mitjans auxiliars: la jurisprudència internacional i la doctrina científica.

Lliçó 13.- **Els actes unilaterals.** Concepte d'acte unilateral. Classificació. Efectes jurídics internacionals respecte l'Estat que el realitza i respecte a tercers Estats. Funció dels actes unilaterals.

Lliçó 14.- **Les resolucions de les Organitzacions internacionals en la formació de les normes jurídiques internacionals.** Funció de les resolucions de les Organitzacions internacionals en el procés i els procediments de creació de normes internacionals.

Lliçó 15.- **Estructura del sistema jurídic internacional.** Universalisme i relativisme en Dret Internacional. La qüestió de la jerarquia de les normes de Dret Internacional i les normes de *ius cogens*.

3.- La subjectivitat internacional.

Lliçó 16.- **Els subjectes de Dret Internacional.** Personalitat jurídica internacional: concepte. Criteris de determinació de la personalitat jurídica: reconeixement i principi d'efectivitat. Tipologia dels subjectes de Dret Internacional.

Lliçó 17.- **L'Estat com a subjecte de Dret Internacional.** Concepte jurídic internacional de l'Estat. Els elements constitutius de l'Estat. Concepte jurídic internacional de la sobirania. La immunitat de l'Estat.

Lliçó 18.- **Competències de l'Estat en Dret Internacional.** Les competències estatals. Competència territorial dels Estats i els seus límits. Els espais marítics. L'espai aeri. Competència personal dels Estats i els seus límits. Nacionalitat i estrangeria. El Dret Internacional dels Drets Humans.

Lliçó 19.- **Reconeixement d'Estats i de governs.** El reconeixement d'Estats. Tendències de la pràctica i el Dret Internacional contemporani en matèria de reconeixement d'Estats. El reconeixement de governs. Les modificacions polítiques dels Estats: qüestions jurídiques internacionals que plantegen.

Lliçó 20.- **Substitució en l'exercici de la sobirania territorial dels Estats.** Supòsits fàctics i qüestions jurídiques internacionals que es plantegen. El concepte de la successió d'Estats. Successió en matèria de tractats. Successió en matèria diferent dels tractats. Successió en la qualitat de membre de les Organitzacions internacionals.

Lliçó 21.- **Les Organitzacions internacionals.** Concepte de les Organitzacions internacionals. Característiques. La personalitat jurídica internacional de les

Organitzacions internacionals. La posició dels Estats a les Organitzacions internacionals i l'estatut de membre. Tipologia de les Organitzacions internacionals.

Lliçó 22.- **El dret de les Organitzacions internacionals.** Aspectes generals. El Tractat constitutiu de les Organitzacions internacionals. Competències de les Organitzacions internacionals. La formació de la voluntat de les Organitzacions internacionals.

Lliçó 23.- **Subjectivitat jurídica internacional d'altres ens no estatals.** Criteris per determinar la seva personalitat jurídica internacional. Subjectivitat internacional dels pobles. Reconeixement dels bel·ligerants i insurrectes; consideració dels moviments d'alliberament nacional. La qüestió de la subjectivitat internacional de l'individu, les empreses transnacionals i les organitzacions no governamentals.

4.- Els òrgans per a les relacions internacionals.

Lliçó 24.- **Òrgans per a les relacions internacionals (I).** Evolució històrica i classificació actual. Òrgans estatals de caràcter central. Les missions diplomàtiques. Les oficines consulars. La diplomàcia *ad hoc*: missions especials.

Lliçó 25.- **Òrgans per a les relacions internacionals (II).** Representants dels Estats davant les Organitzacions i Conferències internacionals. Òrgans per a les relacions de les Organitzacions internacionals: els funcionaris internacionals. Prevenció i repressió de delictes contra persones i llocs que gaudeixen d'estatut internacionalment protegit.

II.- APLICACIÓ DEL DRET INTERNACIONAL.

1.- Aplicació espontània.

Lliçó 26.- **Recepció del Dret Internacional pels ordenaments interns.** Relacions entre el Dret Internacional i els drets interns: diverses posicions doctrinals. L'aplicació del Dret Internacional pels òrgans de l'Estat. Referència a l'ordenament jurídic espanyol.

2.- La responsabilitat internacional.

Lliçó 27.- **Responsabilitat internacional.** Concepte de responsabilitat internacional. La codificació de les normes que regeixen la responsabilitat internacional. Origen de la responsabilitat internacional: l'acte il·lícit internacional i la responsabilitat derivada d'actes no prohibits pel Dret Internacional. Les conseqüències de la responsabilitat internacional: reparació i sanció.

Lliçó 28.- **La responsabilitat de l'Estat per actes il·lícits internacionals.** Concepte d'acte il·lícit internacional. Distinció entre delictes i crim internacional. Circumstàncies que exclouen la il·licitud. Atribució a l'Estat de l'acte il·lícit.

Lliçó 29.- **La responsabilitat internacional de subjectes no estatals.** Responsabilitat de les Organitzacions internacionals. Responsabilitat internacional dels individus: tipificació dels crims internacionals. La repressió penal pels òrgans estatals i la jurisdicció penal internacional.

3.- Procediments per a l'aplicació del Dret Internacional.

Lliçó 30.- **Protecció diplomàtica.** Concepte i funció de la protecció diplomàtica.

Condicions per a l'exercici de la protecció diplomàtica: nacionalitat de la reclamació, esgotament dels recursos interns i les *mans netes*.

Lliçó 31.- **Arranjament pacífic de controvèrsies.** Controvèrsies internacionals; distinció entre controvèrsies de caràcter polític i de caràcter jurídic. L'obligació dels Estats d'arranjament pacífic de controvèrsies. Principis generals sobre l'arranjament pacífic de controvèrsies.

Lliçó 32.- **Mitjans polítics de solució de controvèrsies.** Concepte. Negociació. Mediació. Bons Oficis. Conciliació. Investigació. Procediments previstos en les Organitzacions internacionals. El sistema de les Nacions Unides.

Lliçó 33.- **Mitjans jurisdiccionals d'arranjament pacífic de controvèrsies (I).** L'arbitratge: evolució històrica. Tractats multilaterals. Procediment arbitral. El Tribunal Permanent d'Arbitratge.

Lliçó 34.- **Mitjans jurisdiccionals d'arranjament pacífic de controvèrsies (II).** Els òrgans judicials de caràcter permanent en Dret Internacional. Idees generals. El Tribunal Internacional de Justícia: a) jurisdicció i competència b) funció contenciosa i funció consultiva.

Lliçó 35.- **Mesures coactives i de control d'aplicació del dret.** Mesures unilaterals dels Estats i els seus límits. Sancions col·lectives a través d'Organitzacions internacionals i els seus límits. Mesures de vigilància i control.

BIBLIOGRAFIA

- ABELLÁN HONRUBIA, V. (Dir.): *Prácticas de Derecho Internacional Público*, J.M. Bosch editor, Barcelona, 2001, 2ª edició.
- CARRILLO SALCEDO, J.A.: *Curso de Derecho Internacional Público*, Tecnos, Madrid, 1999 2ª edició.
- CARRILLO SALCEDO, J.A.: *Derecho Internacional en perspectiva histórica*, Tecnos, Madrid, 1991.
- DIEZ DE VELASCO, M.: *Instituciones de Derecho Internacional Público*, tom I, Tecnos, Madrid, 2001, 13na. edició.
- DIEZ DE VELASCO, M.: *Organizaciones Internacionales*, Tecnos, Madrid, 2002, 12a. edició.
- GONZALEZ CAMPOS, J.D; SANCHEZ RODRIGUEZ, L.I.; ANDRES SAENZ DE SANTAMARIA, M.P.: *Curso de Derecho Internacional Público*, Cívitas, 2002, 7na. Edició, 2ona Rev.
- GONZÁLEZ CAMPOS, JULIO y ANDRÉS SAÉNZ DE SANTA MARÍA, PAZ: *Legislación básica de Derecho internacional Público*, Tecnos, Madrid, 2002, 2na edició.
- GUTIERREZ ESPADA, C.: *Derecho Internacional Público*, Trotta, Madrid, 1995.
- MARIÑO MENENDEZ, F.: *Derecho Internacional Público - Parte General*, Trotta, Madrid, 1999, 3a. edició.
- PASTOR RIDRUEJO, J.A.: *Curso de Derecho Internacional Público y Organizaciones Internacionales*, Tecnos, Madrid, 2001, 8a. edició.
- PUEYO LOSA, Jorge y PONTE IGLESIAS, M^a. Teresa: *Derecho Internacional Público – Organización Internacional – Unión Europea – Recopilación de Instrumentos Jurídicos Fundamentales*, Térculo Edicions, Santiago de Compostela, 2002, 3na edició.
- REMIRO BROTONS, A.: *Derecho Internacional Público. Principios Fundamentales*, Tom I, Tecnos, Madrid, 1982.
- REMIRO BROTONS, A.: *Derecho Internacional Público. Derecho de los Tratados*, Tom II, Tecnos, Madrid, 1987.
- REMIRO BROTONS A. y otros: *Derecho Internacional*, McGraw-Hill, Madrid, 1997.
- RODRIGUEZ CARRION, A.: *Lecciones de Derecho Internacional Público*, Tecnos, Madrid, 2002, 5a. edició.
- SANCHEZ RODRIGUEZ, L.I.: *Derecho Internacional Público: Problemas actuales*, Universidad Complutense de Madrid, Madrid, 1993.
- TORRES UGENA, N.: *Textos normativos de Derecho Internacional Público*, Civitas, Madrid, 2002, 8a. edició.
- TRUYOL Y SERRA, A.: *Historia del Derecho Internacional Público*, Tecnos, Madrid, 1998.

SISTEMA D'AVVALUACIÓ

La qualificació final de cada alumne serà la resultant d'una ponderació conjunta de les activitats realitzades durant el curs i la realització d'un examen final que serà oral. Les pràctiques són obligatòries, de l'assistència i l'aprofitament de les mateixes s'obtindrà una qualificació que complementarà positivament la nota final de l'assignatura.